RSIV

Kennis delen. Krachten bundelen.

Extremistische symbolen: herkennen, duiden en handelen

Een symbool op zichzelf is geen bewijs van extremistische overtuigingen. Toch kunnen symbolen een rol spelen in de manier waarop extremistisch gedachtegoed wordt uitgedragen. Zo waarschuwen de AIVD en NCTV dat delen van extremistische bewegingen proberen uitingen maatschappelijk acceptabeler te maken door aangepaste vormen te gebruiken.

Als professional is het belangrijk om uitingen te kunnen **herkennen** en **duiden**. Let hierbij op: 1) de betekenis van het symbool, 2) de context waarin het symbool wordt gebruikt, 3) de boodschap die ermee wordt uitgedragen en 4) de eventuele samenhang met andere signalen. Je kan hierbij gebruik maken van de Symbolenbank van de NCTV.

Wat zijn extremistische symbolen?

Op het eerste gezicht kunnen extremistische symbolen slechts afbeeldingen, logo's, kledinguitingen of online memes lijken. Toch vervullen ze belangrijke **functies** in de context van extremisme, zoals het uitstralen van een bepaalde identiteit, provocatie, groepsbinding of het uiten van gedachtegoed. Symbolen komen bijvoorbeeld voor in:

Openbare ruimtes

Demonstraties

Social media

Memes en emoji's

Voorbeelden van extremistische symbolen

Zwarte zon/Sonnenrad

Symbool dat verwijst naar nazistisch gedachtegoed en wordt gebruikt in neonazistische en wit-supremacistische milieus.

Pepe the Frog

Vanaf 2015 wordt Pepe the Frog door alt-right groepen gebruikt voor racistische/antisemitische boodschappen.

A.C.A.B/1312

Staat voor '*All Cops Are Bastards*'. De alfabetische cijfercode wordt ook gebruikt in anti-overheidsmilieus.

Waarom gebruiken extremistische groepen symbolen?

Juist doordat symbolen meerdere betekenissen kunnen hebben en door verschillende personen verschillend worden geïnterpreteerd, zijn ze een krachtig middel binnen extremistische netwerken om verbondenheid, loyaliteit en ideologische boodschappen over te brengen.

Identiteitsvorming
Het symbool laat zien bij welke groep iemand hoort

Herkenning
Leden herkennen elkaar online en offline

Propaganda
Boodschappen worden verspreid zonder expliciete teksten

Polarisatie
Uitlokking van maatschappelijke reacties

Normalisering
Herhaald gebruik kan extremistische denkbeelden normaliseren

Van symboliek naar normalisering

Onderzoek naar sociale bewegingen, identiteit en radicalisering laat zien dat symbolen kunnen bijdragen aan het verspreiden, versterken en normaliseren van ideologische boodschappen. Normalisering is geen plotseling proces, maar verloopt geleidelijk.

Van herkennen naar handelen: praktische handvatten

- **Gebruik de Symbolenbank:** de symbolenbank is ontwikkeld voor professionals die in hun werk met extremistische symboliek te maken kunnen krijgen.
- **Trainingen en deskundigheidsbevordering**: bevorder je kennis via het trainingsaanbod van het Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering (ROR). Daarnaast organiseert het RSIV een training straatsignalen in 2027.
- **Wees alert op normalisering zonder onnodig een podium te bieden**: sommige extremistische boodschappen worden verspreid via neutrale taal, humor of verhulde verwijzingen. Zorg daarom dat je normaliseringsstrategieën herkent zodat je de invloed kunt begrenzen.
- **Let op lokale ontwikkelinge**n: een individueel symbool krijgt soms pas betekenis in combinatie met andere signalen. De NCTV wijst erop dat lokale en regionale informatie kan helpen om landelijke ontwikkelingen te verbinden aan de specifieke context van een gemeente of regio.